

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการประเมินมูลค่าทรัพยากรน้ำของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในบริเวณสนามกอล์ฟจังหวัดลำพูน โดยสอบถามจากเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 200 ราย สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

จากเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 51 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 49 มีอายุระหว่าง 28.37 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 63.5 ส่วนมากระดับการศึกษาของเกษตรกรตัวอย่างอยู่ที่ระดับประถมศึกษาร้อยละ 43 และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 52

รายได้ที่มาจากการเกษตรส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 48 สำหรับรายได้อื่นๆของครอบครัวที่ไม่รวมรายได้จากการเกษตร ส่วนมากมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งใกล้เคียงกับรายจ่ายที่ส่วนมากก็มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 28.5 และรายได้จากการเกษตรหากคิดเทียบกับรายจ่ายรวมของครอบครัวนั้นเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย ทำให้มีเกษตรกรมากถึงร้อยละ 88.5 ที่ประกอบอาชีพอย่างอื่นควบคู่กันไปมากกว่าทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว เพื่อหารายได้เพิ่มและเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย

5.1.2 ลักษณะเกี่ยวกับการผลิตของกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 46 มีพื้นที่ถือครองจำนวน 1-10 ไร่ โดยพื้นที่ที่ถือครองส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของที่เองร้อยละ 84.5 ที่เหลือเช่าที่ ให้ผู้อื่นเช่าและได้ทำการเกษตรฟรี พืชที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกจะเป็นพืชประเภทพืชสวนมากถึงร้อยละ 75.5 ทั้งนี้เนื่องจากพืชสวนเป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อย ไม่ต้องการการดูแลเอาใจใส่มาก และการปลูกและการเก็บเกี่ยวก็เป็นไปได้ง่ายกว่าพืชไร่

เกษตรกรส่วนมากมีฟาร์มตั้งห่างออกไปจากสนามกอล์ฟ 2-3 กิโลเมตร โดยคิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่เกิดมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ย้ายมาจากที่อื่น โดยระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเกษตรกรตัวอย่างอยู่ที่ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34 ซึ่งมีการเกษตร

ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรืออ่างกักเก็บน้ำส่วนร่วมถึงร้อยละ 97.5 ของเกษตรกรตัวอย่าง และส่วนใหญ่ใช้เพื่อทำการเกษตรเป็นหลัก และมีเกษตรกรตัวอย่างเกือบครึ่งที่ใช้เวลาในการทำการเกษตร 0.4 เดือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 49.5 เนื่องจากรายได้ที่ได้จากการเกษตรนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของครอบครัว จึงทำการเกษตรเพียงช่วงหนึ่งของปี และประกอบอาชีพอื่นควบคู่กันไป ในส่วนของบ่อน้ำหรืออ่างกักเก็บน้ำภายในฟาร์ม มีเกษตรกรมากถึงร้อยละ 74.5 ที่มีอ่างกักเก็บน้ำภายในฟาร์มของตนเอง ซึ่งเกษตรกรที่มีบ่อน้ำหรืออ่างกักเก็บน้ำภายในฟาร์มนั้นจะมีพื้นที่ฟาร์มขนาดใหญ่ ซึ่งขนาดของบ่อน้ำหรืออ่างกักเก็บน้ำภายในฟาร์มของเกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดอยู่ที่ 500-1,500 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 81.9 และใช้น้ำจากบ่อน้ำหรืออ่างกักเก็บน้ำภายในฟาร์มเพื่อทำการเกษตรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 50.4

5.1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของสนามกอล์ฟที่มีต่อทรัพยากรน้ำ

ในส่วนของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำที่เกิดจากการเข้ามาลงทุนของสนามกอล์ฟ เกษตรกรร้อยละ 87 เคยได้ยินข่าวและทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการเข้ามาลงทุนของสนามกอล์ฟ และส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารมากจากทางโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.8 เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย

จากการเข้ามาลงทุนของสนามกอล์ฟได้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านทรัพยากรน้ำ จึงได้สอบถาม พบว่า เกษตรกรมากถึงร้อยละ 82.5 ที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว โดยผลกระทบที่ได้รับมากที่สุด คือ ขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง คิดเป็นร้อยละ 38.1 และเกษตรกรส่วนใหญ่มองว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมีระดับความรุนแรงอยู่ที่ระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.8

5.1.4 การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยจากผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในระดับปานกลางถึงระดับมากนั้น ทำให้ต้องมีการเข้ามาดูแลและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาดูแลและจัดการ โดยแนวทางในการจัดการแรกคือการให้สนามกอล์ฟเป็นผู้จ่ายเงินชดเชยสำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นให้แก่เกษตรกร โดยผ่านหน่วยงานของภาครัฐ แล้วนำมาจ่ายเป็นเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบอีกต่อหนึ่ง จึงได้สอบถามถึงมูลค่าเงินชดเชยว่าเงินชดเชยจำนวนเท่าไร ที่เกษตรกรเต็มใจยอมรับได้ จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 เต็มใจที่จะยอมรับเงินชดเชยอยู่ในช่วง 2,501-5,000 บาทต่อปี และเฉลี่ยแล้วค่าความเต็มใจของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 4,177.50 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 835,500 บาทต่อปี

5.1.5 การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อรักษาทรัพยากรน้ำ

การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น คล้ายกับแนวทางแรกแต่ฝ่ายที่ต้องจ่ายเงินคือเกษตรกร เนื่องจากการที่จะให้สนามกอล์ฟเข้ามาจ่ายเงินชดเชยอาจจะเป็นเรื่องที่ยาก และอาจจะต้องใช้เวลานานกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไข จึงมีการสอบถามถึงมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเงินจากเกษตรกรเพื่อนำมาสร้างอ่างกักเก็บน้ำแห่งใหม่เพื่อรองรับน้ำในฤดูฝนให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของในฤดูแล้ง โดยเก็บเป็นเงินเรียกเก็บรายปีให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้นำเงินไปจัดการในขั้นต่อไป จากการสอบถาม มูลค่าที่เกษตรกรเต็มใจจะจ่ายต่อปีอยู่ในช่วง 500-2,000 บาท เฉลี่ยแล้วค่าความเต็มใจจะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 3,424.50 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 684,900 บาท

5.1.6 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับการชดเชยผลกระทบทรัพยากรน้ำจากสนามกอล์ฟ (WTA) และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อรักษาทรัพยากรน้ำจากสนามกอล์ฟ (WTP)

การกำหนดมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายนั้น มีปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดมูลค่าดังกล่าว คือ รายได้จากการเกษตรต่อเดือน ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประเภทผลผลิตที่ได้จากการเกษตร ระยะห่างจากสนามกอล์ฟกับที่ตั้งฟาร์ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร บ่อน้ำหรืออ่างกักเก็บน้ำของเกษตรกรเอง การใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และช่วงเวลาในการทำการเกษตรต่อปี

จากผลการศึกษาในบทที่ 4 ที่ได้กล่าวมาพบว่ามีเพียงปัจจัยไม่กี่ด้านที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชย (WTA) และความเต็มใจจะจ่าย (WTP) สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่า WTA ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะห่างจากสนามกอล์ฟกับที่ตั้งฟาร์ม จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร และช่วงเวลาในการทำการเกษตรต่อปี (เดือน) และในส่วนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อรักษาทรัพยากรน้ำจากสนามกอล์ฟ (WTP) ได้แก่ รายได้จากการเกษตรต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะห่างจากสนามกอล์ฟกับที่ตั้งฟาร์ม จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร

และในส่วนของคุณค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละตัวแปรที่สามารถนำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดมูลค่ากับมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับและมูลค่าความเต็มใจจะจ่าย พบว่ามีทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามสมมติฐานและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในส่วนของมูลค่า WTA มีปัจจัยรายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่มีค่าสัมประสิทธิ์จากการศึกษาไม่ตรงตามสมมติฐาน จากผลการศึกษา และหากพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย มีพื้นที่การถือครองจำนวนมาก มีฟาร์มอยู่ใกล้จากบริเวณสนามกอล์ฟ และทำการเกษตรเป็นช่วงเวลานานภายใน 1 ปี จะให้ค่า WTA มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก มีพื้นที่การถือครองจำนวนน้อย มีฟาร์มอยู่ห่างไกลจากบริเวณสนามกอล์ฟ และทำการเกษตรเป็นช่วงเวลาไม่กี่เดือนภายใน 1 ปี และสำหรับครอบครัว

สำหรับมูลค่า WTP ปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนและประเภทผลผลิตที่ได้จากการเกษตร ที่มีค่าสัมประสิทธิ์จากการศึกษาไม่ตรงตามสมมติฐาน จากผลการศึกษหากพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการเกษตรต่อเดือนมาก มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก มีฟาร์มอยู่ใกล้บริเวณสนามกอล์ฟ และพื้นที่การถือครองจำนวนมาก จะให้ค่า WTP มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการเกษตรต่อเดือนน้อย มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย มีฟาร์มอยู่ห่างไกลจากบริเวณสนามกอล์ฟ และพื้นที่การถือครองจำนวนน้อย

5.1.7 เปรียบเทียบการประเมินมูลค่าโดยใช้ความยินดีจะยอมรับค่าชดเชย (Willingness to Accept) และความยินดีจะจ่าย (Willingness to Pay) ของเกษตรกรใกล้เคียงสนามกอล์ฟในจังหวัดลำพูน

จากการสอบถามมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและความเต็มใจจะจ่าย เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของมูลค่าทั้งสอง ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ จึงได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อดูความแตกต่างระหว่างมูลค่าทั้งสอง โดยเปรียบเทียบด้วยกัน 2 รูปแบบ ได้แก่ การทดสอบด้วย paired T-Test และ ทดสอบด้วยแบบจำลอง Tobit ผลการทดสอบจากทั้ง 2 รูปแบบเหมือนกัน และพบว่า ค่าเฉลี่ยของ WTA ไม่เท่ากับ WTP และในส่วนของแบบจำลอง Tobit สามารถบอกได้ว่าค่าเฉลี่ยของ WTA มากกว่า WTP ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า WTA จะมากกว่า WTP อันเนื่องมาจากผลทางรายได้ เพราะการได้รับเงินชดเชยเปรียบเสมือนมีรายได้เพิ่มขึ้น และในทางกลับกันการที่ต้องจ่ายเงินเปรียบเสมือนรายได้ลดลง จึงทำให้คนเต็มใจที่จะยอมรับเงินในปริมาณที่มากกว่าที่จะต้องเสียไป

จากการผลการศึกษาที่กล่าวมาเมื่อเทียบกับผลการศึกษาของงานวิจัยอื่นๆ พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน การสอบถามถึงมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับกับมูลค่าความเต็มใจจะจ่าย จะพบว่าบุคคลจะเสนอมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับมากกว่ามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่าย โดยส่วนใหญ่แล้ว

งานวิจัยมักจะเลือกศึกษาเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งซึ่งแตกต่างกับการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นมีแนวทางในการแก้ไข 2 วิธีคือ ให้สนามกอล์ฟเป็นผู้รับผิดชอบโดยการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ และอีกวิธีคือเกษตรกรจะต้องจ่ายเงินเองเพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่ม

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษามูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและความเต็มใจจะจ่าย พบว่า มูลค่าทรัพยากรน้ำที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างสนามกอล์ฟของเกษตรกรเท่ากับ 4,177.50 และ 3,424.50 บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับ สรุปได้ว่าหากเจ้าของสนามกอล์ฟมีความประสงค์จะจ่ายค่าชดเชยให้กับเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เจ้าของสนามกอล์ฟกอล์ฟจะต้องชดเชยเป็นมูลค่าประมาณ 5.2 ล้านบาทต่อปี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดการดังกล่าวต้องผ่านหน่วยงานรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อที่จะได้เข้ามาดำเนินการได้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรผู้ที่ได้รับผลกระทบ นอกจากนี้หากผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำด้วยการสร้างอ่างเก็บน้ำ มูลค่าที่ประเมินได้ดังกล่าวสามารถนำไปใช้อ้างอิง เป็นประโยชน์ของโครงการในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost benefit Analysis) ได้

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษากครั้งต่อไป

1. ในการประเมินมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและความเต็มใจจะจ่ายด้วยวิธี CVM ต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่ใช้ในแบบสอบถามและสร้างสถานการณ์ให้สอดคล้องกับมูลค่าที่ต้องการ โดยการสัมภาษณ์จะต้องใช้เวลาในการอธิบายถึงสถานการณ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจให้ดี จึงต้องใช้เวลามากในการสอบถาม ดังนั้นควรจะมีการเตรียมพร้อมและมีทีมงานในการช่วยเก็บแบบสอบถามเพื่อจะได้ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการและเสร็จทันเวลาที่กำหนด

2. จากการประเมินมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและความเต็มใจจะจ่ายครั้งนี้ เป็นมูลค่าปัจจุบัน ณ ปี 2555 ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงมูลค่าความเต็มใจจะยอมรับการชดเชยและความเต็มใจจะจ่ายอีกครั้งในอนาคต ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และเพราะอะไร